

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Rantamäki, Niina

Title: Digitaalisen alaluokan syrjäytyminen uhkaa vain syventyä

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © 2024 kirjoittaja

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Rantamäki, N. (2024, 5.10.2024). Digitaalisen alaluokan syrjäytyminen uhkaa vain syventyä. Keskipohjanmaa, . <https://www.chydenius.fi/fi/blogikirjoitus/niina-rantamaen-kolumni-digitaalisen-alaluokan-syrjaytyminen-uhkaa-vain-syventya>

[Etusivu](#)

Niina Rantamäen kolumni: Digitaalisen alaluokan syrjäytyminen uhkaa vain syventyä

Kirjoitus on julkaistu 5.10.2024 Keskipohjanmaa-lehdessä.

Julkaistu 16.10.2024

Suomi on yksi Euroopan digitalisoituneimmista maista. Kehittyneet teknologiset ratkaisut sekä tiedon ja erilaisten palvelujen siirtyminen verkkoon ovat muuttaneet merkittäväällä tavalla yhteiskunnallisia toimintakäytäntöjä ja meidän jokaisen elämää.

Kansallisella tasolla digitalisaatiokehitystä ohjaa Suomen digitaaliseksi kompassiksi nimetty etenemissuunnitelma. Siinä tavoitteiksi on asetettu, että vuoteen 2030 mennessä kaikki keskeiset julkiset palvelut ovat saatavilla verkossa ja väestöstä vähintään 80 prosenttia hallitsee digitaaliset perustaidot. Sosiaali- ja terveydenhuollossa digitalisaatiosta puhutaan strategiakielellä palvelujärjestelmän uutena kivijalkana.

Esimerkiksi työnhaussa yleisesti käytetyn LinkedIn-palvelun on havaittu tarjoavan vaativampia ja paremmin palkattuja tehtäviä keski-ikäisille valkoihoisille miehille. Tekoälylle esitettyihin kysymyksiin saatavat vastaukset ovat puolestaan riippuvaisia siitä, kuinka korrektia kieltä kysyjä käyttää.

Digitaaliseen muutokseen liittyy monia hyviä puolia. Mahdollisuus sähköiseen asiointiin poistaa fyysisiin ja ajallisiin etäisyyksiin liittyviä esteitä tehden arjesta joustavaa ja sujuvaa. Digitaalisuutta pidetään yleisesti myös kustannustehokkaana ja vaikuttavana tapana tuottaa palveluja. Erilaisten hakemusten täyttäminen käy kätevästi verkossa ja hyvinvointialueen nettisivuilta löytyvä päivystyshelppi on aina valmis neuvomaan terveydellisissä ongelmissa. Digitalisaatio lisää ihmisten itsenäisyyttä, vähentää riippuvuutta muista sekä säästää ammattilaisten työaika ja vaivaa.

Samalla, kun suurin osa ihmisistä nauttii digitalisaation tarjoamista eduista, on keskuudessamme joukko heitä, jotka eivät pääse sen hyödyistä osallisiksi. Digitaalisen kehityksen myötä on syntynyt uusi huono-osaisten yhteiskuntaluokka: digitaalinen alaluokka.

Digitaalinen alaluokka muodostuu ihmisistä, jotka ovat nopean – voisi jopa sanoa liian nopean – teknologisen kehityksen myötä syrjäytyneet tai syrjäytetty yhteiskunnasta. Kyse on heistä, jotka eivät kykene, voi tai halua käyttää digitaalisia palveluja. Syynä tähän voi olla tarvittavien laitteiden tai osaamisen puute, se, että ihminen ei koe digitaalisista palveluista olevan itselleen mitään hyötyä, tai vaikkapa heikosti toimivat verkkoyhteydet.

Digitaaliseen alaluokkaan joutumisen riskiä lisää se, jos ihminen sattuu asumaan maaseudulla.

Digitaaliseen alaluokkaan liittyy myös toinen piirre: siihen kuuluvat ihmiset, joiden elämään digitaalinen tietojen käsittely vaikuttaa negatiivisesti. Digisyrjäytyneillä on vain harvoin osaamista tai ylipäättään mahdollisuutta hallita sitä, millaista tietoa heistä kerätään ja miten sitä käytetään. Big datan ja tekoälyn avulla voidaan tehdä yksityiskohtaista profilointia ja sen pohjalta kohdentaa ihmisille tiettyjä palveluja, mainoksia ja tietoa tai jättää valikoidusti kohdentamatta. Esimerkiksi työnhaussa yleisesti käytetyn LinkedIn-palvelun on havaittu tarjoavan vaativampia ja paremmin palkattuja tehtäviä keski-ikäisille

valkoisille miehille. Tekoälylle esitettyihin kysymyksiin saatavat vastaukset ovat puolestaan riippuvaisia siitä, kuinka korrektaa kieltä kysyjä käyttää.

Ei liene yllätys, että digitaalinen alaluokka koostuu ihmisryhmistä, jotka muutoinkin ovat yhteiskunnassa kaikkein heikoimmassa asemassa: ikääntyneet, nuoret, alhaisen koulutustason omaavat, työttömät, vammaiset, maahanmuuttajat ja köyhät. Digitaaliseen alaluokkaan joutumisen riskiä lisää vielä se, jos ihminen sattuu asumaan maaseudulla. Sen lisäksi, että yhteiskunnan digitalisoituminen aiheuttaa epätasa-arvoa se toisintaa ja syventää jo olemassa olevia eriarvoisuuksia.

Digitalisaatiosta puhutaan uutena kansalaisoikeutena, mutta on selkeää, että ilman aktiivisia toimenpiteitä siitä tulee oikeus, josta osa ihmisistä voi vain haaveilla. Yksioikoisena ratkaisuna digisyrjäytymisen ongelmaan esitetään yksilöille suunnatun digituen lisäämistä. Sen avulla voidaan toki helpottaa digitalisaation ei-toivottuja seurauksia, mutta varsinaisia taustalla vaikuttavia rakenteellisia ongelmia se ei ratkaise.

Digitalisaatiosta puhutaan uutena kansalaisoikeutena, mutta on selkeää, että ilman aktiivisia toimenpiteitä siitä tulee oikeus, josta osa ihmisistä voi vain haaveilla.

Digitalisaatiolle asetetut kunnianhimoiset tavoitteet voidaan saavuttaa ainoastaan siten, että kehitettävät ratkaisut ovat aidosti käyttäjiä palvelevia, kaikkien saavutettavissa ja että ne kohtelevat ihmisiä yhdenvertaisesti. Tämä ei ole mahdollista ilman, että digisyrjäytymisen riskissä olevat ihmiset sekä heidän kokemukseen ja paikallistietoon perustuva asiantuntemuksensa otetaan osaksi kehittämistyötä. Ei jälkikäteisen palautteen antajina vaan aktiivisina suunnitteluun ja toteutukseen osallistujina.

Digitaalinen kehitys on tekninen prosessi. Samassa yhteydessä on tärkeä muistaa, että mitä suurimmassa määrin se on myös sosiaalinen prosessi, joka kuvastaa ja muokkaa sekä ihmisten keskinäisiä että kansalaisten ja yhteiskunnan välisiä suhteita.

Kirjoittaja on tutkimuskoordinaattori Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen sosiaalitieteiden yksikössä.

Jaa tämä artikkeli

Aiheeseen liittyvä sisältö

Hanke

MaaseutuDIGI

MaaseutuDIGI-hankkeen tavoitteena on tuottaa syvällisempää ymmärrystä niin digisyrjäytymisen taustalla vaikuttavista tekijöistä kuin keinoista, joiden kautta niihin voidaan vaikuttaa.

Aiheeseen liittyviä uutisia

Opiskelijatarina

20.11.2024

Kiinnostus uuden oppimiseen ja ammatilliseen kehittymiseen johti väitöskirjapolulle

Chydiksen tohtoritarinoissa eri alojen asiantuntijat kertovat omasta polustaan tohtoriopintoihin.

Opiskelijatarina

29.10.2024

Matka ja siitä nauttiminen on tärkeintä

Opiskelijana Chydiksellä -sarjassa opiskelijat kertovat millaista on opiskelu Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksella.

Käyntiosoite

Talonpojankatu 2B, Kokkola

Postiosoite

PL 567, 67701 Kokkola

Laskutusosoite

Y-tunnus: 0245894-7

Yhteystiedot

(06) 8294 111 (vaihde),

chydenius-info@jyu.fi

Seuraa meitä

[Tietosuoja](#)

[Saavutettavuusseloste](#)

[Henkilökunnan kirjautuminen](#)

[Evästeasetukset](#)